

Setembre cultural | Actualitzat el 12/05/2020 a les 13:58

Bel Olid: «Només el 10% dels escriptors viu d'activitats literàries»

Entrevista a Bel Olid, escriptora i presidenta de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC), feta just abans de l'inici del confinament i publicada originalment al número 441 de la revista Cooperació Catalana | «De la mateixa manera que em sembla bé que tothom tingui accés a la sanitat, també em sembla necessari que tothom tingui accés a la cultura, però les persones que ens hi dediquem hem de poder viure»

Bel Olid, a l'entrada de la Sala Beckett, just abans del començament del confinament | Aleix Auber

Dubtem si saludar-nos amb petons. Poc sabem que un parell de dies després estarem confinades a casa. Hem quedat al bar de la Sala Beckett. Bel Olid (Mataró, 1977) arriba indignada després de veure un vídeo on el nord americà Joe Biden no para de *toquetejar* nenes, clarament incòmodes, sense que ningú li pari els peus. Activista feminista, Olid és escriptora, traductora i professora. És també, des de fa cinc anys, la presidenta de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) (<https://www.escriptors.cat/>). Parlem de llibres, del mercat editorial, de cooperativisme, de cultura i del masclisme que tot ho travessa.

Què està passant perquè en uns pressupostos la cultura no estigui prou valorada?

Que als polítics els agrada molt fer servir frases de grans escriptors per il·lustrar els seus discursos i omplir-se la boca dient que la cultura és molt important, però quan han de posar mesures sempre és la última cosa. El tema dels pressupostos no és només que cal més inversió, sinó que cal un plantejament molt clar de què és el que volem, a mitjà llarg termini. Des de que jo soc presidenta de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC), han passat quatre

consellers de Cultura. No pot ser que en cinc anys tinguem quatre consellers de Cultura. És molt complicat. I a més no se segueixen les línies els uns als altres, fins i tot sent del mateix partit. Necessitem debat social en profunditat sobre quina mena de cultura volem i sobre com volem invertir aquests recursos.

Bel Olid: «Hi ha gent que diu ?si imposem quotes hi haurà dones mediocres?. Perdoneu, n'està ple d'homes mediocres!» Foto: Aleix Auber

Alguna vegada has dit que de tota la cadena, els escriptors són els que menys rendiment econòmic treuen de l'obra que han creat. Encara és així o s'està avançant?

Encara és així sense cap mena de dubte. Només el 10% dels nostres socis, i en tenim 1.500, la meitat dels seus ingressos o més provenen d'activitats literàries o paraliteràries (xerrades, clubs de lectura, articles als mitjans?). A més, aquests ingressos són molt pocs. Penso en casos com Islàndia. És un país molt petit, que té uns 300.000 parlants d'islandès i en canvi tenen molta gent que es dedica professionalment a l'escriptura. Saben perfectament que com a llengua minoritària poden ser menjats per l'anglès en qualsevol moment. El govern destina uns recursos a mantenir durant dos anys l'escriptor o escriptora que presenti un projecte per escriure un llibre, i al cap de dos anys has de presentar el llibre que has escrit. Són sous modestos que et permeten viure i poca cosa més, però et permeten viure. I durant dos anys et pots dedicar a escriure el teu llibre. Volem que la realitat que vivim estigui reflectida en la cultura? Calen recursos. Els editors es guanyen la vida poc i malament, sobretot les editorials més petites i mitjanes, i les grans són una altra cosa perquè no es dediquen a la literatura, sinó al comerç, però les editorials més petites tenen més dificultats. Pensa que de cada llibre venut nosaltres cobrem el 10%. Les tirades de llibres en català solen ser de 1.000 exemplars. Si vens els 1.000 exemplars pots estar content. Si en vens 10.000 és un *best seller*. Si els vens què tens? 18.000 euros? 18.000 euros que t'han costat dos anys. Fins i tot si fas un *best seller* cobres uns 5.000 euros l'any. Bruts. Per tant, és impossible. Si com a societat volem que això millori, que deixem de ser escriptors de nits, caps de setmana i estius ho hem de fer d'alguna manera. I en una cultura com la nostra, que no té tants parlants i

tots parlen altres llengües que tenen estats molt potents al darrere, hi hem de posar col·lectivament.

Cal qüestionar les regles del mercat editorial?

Crec que és massa important com per deixar-ho en mans del mercat. Entenc que els metges s'han de guanyar la vida i han de cobrar un sou perquè tothom ha de tenir accés a una sanitat de qualitat, per això paguem uns impostos que van a mantenir aquest sistema sanitari. Creiem que és igualment important que tothom tingui accés a la cultura? De la mateixa manera que em sembla bé que tothom tingui accés a la sanitat, també em sembla necessari que tothom tingui accés a la cultura, però les persones que ens hi dediquem hem de poder viure, igual que han de poder viure els metges. Si col·lectivament pensem que això és important, hi hem de dedicar recursos.

Bel Olid: «De la mateixa manera que em sembla bé que tothom tingui accés a la sanitat, també em sembla necessari que tothom tingui accés a la cultura, però les persones que ens hi dediquem hem de poder viure»
Foto: Aleix Auber

Pel que fa a l'autor, quines diferències hi ha entre les petites i les grans editorials?

A nivell econòmic no hi ha gaire diferències. Tothom et paga el 10% que et toca i potser una gran editorial et pot oferir un avançament més alt, però els avançaments en català no són gaire alts. On hi ha molta diferència és a l'hora de negociar els contractes. Les editorials més petites respecten molt més els drets dels autors i dels traductors, que no pas les editorials més grans. Fins ara les més grans tenien l'avantatge de la distribució, els llibres estaven molt ben distribuïts i això és molt important per poder arribar a la gent. Si la gent va a la llibreria del seu poble i no tenen el teu llibre, els hi estàs posant un problema. En els últims anys fins i tot les editorials més petites estan ben distribuïdes, per tant és més una qüestió de si et trobes bé amb el teu editor. De relació personal i de enquina editorial encaixa el que tu escrius.

Produïm massa llibres?

Produïm els llibres que produïm, però quan pensem en dedicar recursos públics, els hem de dedicar a la literatura de qualitat i a tenir una varietat adequada en tots els gèneres literaris per totes les edats en la nostra llengua i produïda en la nostra llengua, perquè les traduccions són importants, però de vegades ens oblidem com d'important és la nostra visió del món, com a cultura catalana, que només la tenim nosaltres. Hi ha d'haver obres que estiguin escrites des de la nostra perspectiva, per entendre'ns, per reflexionar sobre qui som i cap a on volem anar. Llavors les editorials han de pensar perquè estan publicant el que estan publicant, és responsabilitat de cada grup, i els grups grans tenen més responsabilitat que els petits, que cuiden molt més. En la saturació del sistema literari hi tenen més responsabilitat les grans editorials que les més petites. I després hi ha el problema de la tirania de la novetat. És més important un llibre que acaba de sortir, que un llibre que potser fa sis mesos que ha sortit i que és interessantíssim. Les llibreries moltes vegades es veuen inundades per un allau de novetats. No és res que no passi en altres sectors.

Cada vegada hi ha més editorials cooperatives que introdueixen noves maneres de fer o projectes amb una forma de viure o de produir la cultura amb valors de l'economia social i no tant del consumisme. Què en penses?

Em sembla molt interessant. Els projectes que estan ben cuidats, que estan reflexionats, i que sorgeixen amb una voluntat de sostenir-se en el temps econòmicament, però també amb les ganes d'aportar el coneixement de tothom qui s'hi implica per aportar una cosa diferent a la societat, em semblen fantàstics. Personalment, com a escriptora, treballo amb editorials mitjanes i també amb editorials grans, i n'hi ha que tenen projectes fantàstics i que tenen recursos que potser les petites no tenen. És un ecosistema que pot conviure bé, mentre tothom respecti el seu àmbit, i que les grans no es vulguin menjar les petites. Al final la gent quan va a la llibreria no es pregunta quina editorial li ha posat això a l'abast, el que vol és trobar les coses que li interessin o que li proposin coses. No és qüestió de robar-nos lectors, sinó de construir nous lectors.

L'entrevista a Bel Olid es va publicar originalment a la revista Cooperació Catalana Foto: Aleix Auber

Dius que els autors homes els llegeixen 50% homes i 50% dones, mentre que les autores dones són llegides per un 80% de dones.

És que els homes es pensen que no escrivim per ells. La mateixa frase dita per un home o per una dona té més prestigi si la diu un home i de fet això les feministes ho sabem molt bé perquè reivindicacions que fa segles que es fan, la diu un home i de cop i volta té més credibilitat. Això passa amb la sensació d'autoritat que tenen els lectors. Quan tu ets una dona ets susceptible de pensar que les altres dones tenen coses interessants a dir. Perquè si tu penses coses interessants, pot ser que les altres dones també. Als homes en canvi els és una mica més difícil accedir a aquesta lògica. Això no m'ho invento jo, són estudis que estan publicats.

De quina manera afecta aquest sistema patriarcal en el món de la literatura?

Afecta igual que en tots els àmbits. Pel que fa a la gent que hi treballa és bastant paritari o fins i tot hi ha més dones, però es queden sempre en els llocs de baix. Si tu estàs al lloc de decisió de quines obres s'estrenen o es publiquen, o quines pel·lícules s'estrenen, i tens un biaix de gènere molt clar, perquè no t'has plantejat mai el feminisme o et sembla una tonteria perquè creus que només et fixaràs en els millors, les decisions seran unes. Doncs no, tots els estudis demostren que no et fixaràs en els millors, sinó que et fixaràs en els homes. S'ha d'imposar quotes. Si no ho fem així, no hi arribarem mai. Hi ha gent que diu «si imposem quotes hi haurà dones mediocres». Perdoneu, n'està ple d'homes mediocres! No estan arribant els millors, sinó els que tenen més recursos, els que tenen famílies més ben situades, etc. A més, perquè una dona arribi a segons quins llocs, ha de demostrar que és 25 vegades més bona que un home. I no ens hem de fixar només en l'eix de gènere, sinó en quines veus estem decidint no escoltar. Quines veus estan creant al nostre país i estem decidint ignorar. És important que ens ho plantegem.

Si ja és difícil per qualsevol autor que escriu en català, si a sobre fas poesia, encara deu ser més complicat!

La poesia està en un bon moment de salut perquè sí que hi ha una vitalitat de la poesia dita en directe, hi ha una generació jove que està pujant amb molta força i que està fent coses molt interessants. Penso en Mireia Calafell, que està fent coses meravelloses, penso en Maria Sevilla, i en molts autors que estan fent coses molt potents. A nivell literari hi ha molt bona salut, el problema és que totes aquestes persones es guanyen la vida d'altres maneres. Si només el 10% dels nostres socis es guanyen la vida amb feines literàries o paraliteràries, entre els poetes s'acosta al 0%.

Des d'aquesta mirada, quins són els teus referents literaris?

Tot el que he llegit m'ha influenciat, tot obre finestres. Fins als 20 anys vaig llegir els senyors del cànon. Van ser la meva formació literària formal, però també informal. Era un fil molt fàcil d'estirar. I a partir dels 20 anys vaig començar a topar amb més escriptores i amb escriptores que no se m'havien ofert ni a l'escola, ni a l'institut ni a la universitat. Si vas a la biblioteca i agafes un llibre a l'atzar és molt fàcil que sigui escrit per un home. I això està canviant lentament, però no a la velocitat que necessitem. En els darrers 10 anys he escoltat molt les escriptores que m'interessen i a partir del que els interessa a elles he anat estirant més fils i estic descobrint autores meravelloses que escriuen coses que m'interessen molt. Ara estic amb *Els argonautes*, de Maggie Nelson, traduïda per Marina Espasa, i estic molt entusiasmada perquè de vegades em costa trobar llibres que m'emocionin i aquest llibre és una mena d'explosió tant d'emocions com de pensaments. Com qüestiona algunes idees molt actuals em sembla molt interessant. I estic a punt de començar *Boulder*, d'Eva Baltasar, perquè vaig llegir *Permagel* i també em va arrossegar. Hi vaig molt ben predisposada a que em torni a passar el mateix.

Bel Olid: «Hi ha d'haver obres que estiguin escrites des de la nostra perspectiva, per entendre'ns, per reflexionar sobre qui som i cap a on volem anar» Foto: Aleix Auber

Un personatge històric que voldries conèixer: La meva àvia, es va morir un any abans de que jo naixés. No sóc gaire mitòmana.

Una lectura imprescindible: No hi ha cap lectura imprescindible i totes les lectures són imprescindibles.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: @afrofeminas. És una veu col·lectiva i necessitem escoltar les coses que diuen.

No podries viure sense? la gent que m'estimo.

Encara tens pendent? Moltes coses! La resta de la meva vida!

El cooperativisme és? Imprescindible.

Entrevista publicada originàriament al número 441 de la revista Cooperació Catalana (<http://www.rocagales.cat/cooperacio-catalana-441/>).